Il-Ħalliel

ta’ Guy de Maupassant

miġjuba għall-Malti
minn Toni Aquilina

“Issa ladarba qed ngħidilkom jien li ma titwemminx.”

“U inti għidha xorta waħda.”

“Bil-qalb kollha. Iżda l-ewwel u qabel kollox inħoss il-bżonn naċċertakom li, ma titwemminx kemm ma titwemminx, l-istorja tiegħi hija minnha mill-bidu sal-aħħar. Il-pitturi biss ma jistagħġbu b’xejn, speċjalment dawk xjuħ midħla ta’ dik l-epoka mimlija ċajt goff, epoka li fiha l-ispirtu tal-ħlieqa kien tant prevalenti li baqa’ jossessjonana fl-aktar ċirkostanzi gravi.”

U l-artist xwejjaħ dawwar siġġu u ntasab fuqu qisu rikeb xi żiemel.

Dan ġara fil-kamra tal-ikel ġo lukanda f’Barbizon.[1]

Hu kompla fejn ħalla:

*

Mela dik il-lejla konna morna nieklu għand il-povru Sorieul, illum mejjet, l-aktar wieħed fanatiku fostna. Tlieta kulma konna: Sorieul, jiena u Le Poittevin, jidhirli; iżda ma nazzardax ngħid fiż-żgur li kien hu. Qed nirreferi, naturalment, għall-pittur marittimu Eugène Le Poittevin, mejjet huwa wkoll, u mhux għall-pajsaġġista li għadu mimli bil-għomor u bit-talent.

Meta ngħid kilna għand Sorieul, ifisser li konna tista’ tgħid fis-sakra. Le Poittevin biss kien għadu f’sikktu, xi ftit imlaħlaħ veru, imma moħħu kien għadu ċar. Aħna dak iż-żmien konna għadna żgħażagħ fuq tagħna. Mimdudin mal-art fuq it-twapet erħilna ntaqtqu b’mod stravaganti ġon-nitfa ta’ kamra tas-sodda li tmiss mal-istudju. Sorieul, dahru mal-art u b’saqajh iserrħu fuq siġġu, kien

qed jitkellem fuq battalja waħda wara l-oħra, ipaċpaċ fuq l-uniformijiet ta' żmien l-Imperu,[2] meta f'salt wieħed qam, mar jieħu tunika kompluta ta' ussar mill-armadju kbir li kellu mimli bl-aċċessorji, u libisha. Wara huwa insista ma' Le Poittevin biex jilbes ta' grenadier. U billi dan tal-aħħar irreżista, aħna ħtafnieh taħt idejna, u wara li neżżajnieh, deffisnielu uniformi daqsiex li deher jinbela' ġo fiha.

Jiena ttravestejt ruħi f'kurazzier. U Sorieul ġagħalni nesegwixxi manuvra kkumplikata. Imbagħad sklama: "Ladarba llejla qed nagħmluha ta' veterani tal-gwerra, ejja nixorbu bħall-veterani."

Kebbisna ponċ, li nbala' f'kemm ilni ngħidlek; imbagħad il-fjamma għoliet għat-tieni darba taħt il-bieqja mimlija bir-rum. U aħna erħilna nkantaw b'ħanġra daqsiex għanjiet qodma li dari kienu jħanxru s-suldati xjuħ għakka tal-armata l-kbira, il-*Grande Armée*.[3]

F'daqqa waħda Le Poittevin, li minkejja kollox baqa' kważi f'sensih, sikkitna; imbagħad, wara ftit waqtiet ta' skiet, qal b'leħen baxx: "Smajt il-passi ta' xi ħadd fl-istudju, m'għandix dubju." Sorieul qam kif seta', u sklama: "Ħalliel! Xortina tajba!" Imbagħad hu dment intona l-*Marseillaise*:[4]

Aux armes, citoyens! / Aqbdu l-armi, ċittadini!

U hu, b'ġirja lejn salt trofej tal-gwerra, armana skont l-uniformijiet li kellna fuqna. Lili messni azzarin u xabla tal-kavallerija; lil Le Poittevin, xkubetta enormi bil-bajjunetta; u, Sorieul, billi ma sabx dak li suppost, qabad pistola minn stoċċha, żellaqha ġo ħżiemu, u qagħad ixejjer quddiemu mannara tar-rambaġġ. Imbagħad fetaħ bil-galbu l-bieb tal-istudju, u l-armata rifset fit-territorju dgħuli.

Xħin konna f'dik il-wesgħa ta' kamra ingumbrata b'kull tila daqsiex, b'għamajjar u b'affarijiet partikulari li ma tistennihomx, Sorieul qalilna: "Qed ninnomina lili nnifsi ġeneral. Ejja nlaqqgħu kunsill tal-gwerra. Inti, il-kurazziera, sa timblokka l-irtirata tal-għadu, jiġifieri tagħti tidwira ċ-ċavetta ġol-bieb. U inti, il-grenadiera, sa teskorta lili."

Esegwejt il-manuvra li amarli; imbagħad, ingħaqadt mal-qalba tat-truppi li kienu f'operazzjoni ta' tkixxif.

Fil-mument li fih kont sejjer nilħaqhom, wara paraventu, instemgħet tisbita żul minn hemm. Inxtħett 'il quddiem b'xemgħa f'idi l-ħin kollu. Le Poittevin kien għadu kemm nifed b'daqqa ta' bajjunetta sider manikin b'rasu maqsuma tnejn bid-daqqiet ta' mannara li tah Sorieul. Darba induna bl-iżball, il-ġeneral ordna: "Ara li nkunu prudenti," u reġa' ngħata bidu għall-operazzjonijiet militari.

Konna ilna tal-anqas għoxrin minuta nfittxu f'kull rokna u rkejna tal-istudju bla riżultat ta' xejn, xħin Le Poittevin ġieh f'moħħu jiftaħ armarju daqsiex ġewwa

l-ħajt. Kien fond u mudlam; tawwalt driegħi quddiemi bid-dawl f'idi, u nġbidt miblugħ lura; kien hemm raġel qed iħares lejja, raġel tad-demm u l-laħam.

Jien erġajt għalaqt l-armarju minnufih, tajtu żewġ dawriet biċ-ċavetta u rġajna kkonsultajna bejnietna.

Kien hemm fehmiet diverġenti ħafna. Sorieul ried joħroġ lill-ħalliel minn hemm ġew bit-tfigħ tad-duħħan; Le Poittevin semma l-ġuħ bħala mezz biex jinqabad. Jien ipproponejt nitfgħu l-armarju ġewwa bil-porvli.

Rebħet il-fehma ta' Le Poittevin; u, waqt li hu qagħad għassa bl-ixkubetta l-kbira tiegħu f'idu, aħna morna nġibu dak li kien għad baqa' mill-ponċ, kif ukoll il-pipi; wara ntasabna quddiem il-bieb maqful u xrobna bis-saħħa tal-priġunier.

Wara xi nofs siegħa, Sorieul qabeż u qal: "Ma jimpurtanix, jien irrid narah sew u mill-qrib. Tridux naqbżu fuqu u nżommuh bil-forza?"

"M'hawnx għalik!" għajjatt jien. Kull wieħed minna ħataf l-armi tiegħu; infetaħ l-armarju, u Sorieul, armat bil-pistola mhix ikkargata, kien l-ewwel wieħed li daħal bilġri għal fuqu ġewwa.

Aħna dħalna warajh ngħajtu kemm nifilħu. Għamilna frattarija sħiħa fid-dlam; u wara taqbida ta' ħames minuti li ma titwemminx, ħriġna lura fid-dawl bi speċi ta' żbandut xiħ magħna, b'xagħru abjad, maħmuġ u mċerċer.

Irbatnielu jdejh u saqajh, imbagħad qegħednieh bilqiegħda fuq pultruna. Hu ma lissinx kelma waħda.

Allura Sorieul, f'sakra ma jarax art, dar lejna:

"Issa, dal-miżerabbli aħna sa nagħmlu ħaqq minnu."

Jien tant kien beda jagħmel bija x-xorb li dil-proposta deherli kienet għalkollox naturali.

Le Poittevin tqabbad jieħu f'idejh id-difiża u jien insostni l-akkuża.

Inqatgħetlu għall-mewt b'vot unanimu barra wieħed, dak tad-difensur tiegħu.

"Aħna sejrin niġġustizzjawh," qal Sorieul. Iżda ġieh skruplu wieħed: "Dar-raġel m'għandux imut imċaħħad mill-assistenza spiritwali. Tridux naraw inġibulux qassis?" Jien oġġezzjonajt għax kien sar il-ħin. Għalhekk Sorieul ippropona lili biex nagħmilha jien ta' qassis; u ħeġġeġ lill-ħati biex iqerr għandi.

Ir-raġel kien ilu ħames minuti jaqleb għajnejh imwerwrin bil-biża', jistaqsi lilu nnifsu ma' liema tip ta' nies kien qed idendel kusu. Allura hu lissen b'leħen ħawi, maħruq bix-xorb: "Dan żgur biex titmejlu." Iżda Sorieul niżżlu għarkupptejh b'saħħa, u li ma jmurx allaħares qatt il-ġenituri tiegħu ħallewh mingħajr magħmudija, qabad u ferragħlu tazza rum fuq il-qorriegħa.

Imbagħad qallu:

"Qerr għand is-Sinjur; l-aħħar siegħa tiegħek daqqitlek."

Imwerwer kif kien, ix-xwejjaħ banavolja qabad jgħajjat għall-ajjut b'tant forza li ġejna kostretti nsoddulu ħalqu biex ma jqajjimx lill-ġirien kollha. Hawn hu nxteħet jitgerbeb mal-art, joqmos u jitkagħweġ, jaqleb l-għamajjar, u jifqa' kemm-il tila kien hemm. Fl-aħħar, Sorieul, li kien tilef sabru, għajjat: "Ejja neħilsuha." U huwa u jieħu l-mira lejn il-povru stendut mal-art, għafas il-grillu. Il-martell niżel xott xott b'naqra ta' ċekċika. Billi l-eżempju jkaxkar sparajt jiena wkoll. Mill-azzarin tiegħi, li kien wieħed taż-żnied, taret xrara li ħasditni.

Hawnhekk Le Poittevin b'ton serju lissen dawn il-kelmiet:

"Aħna żguri li għandna dritt inneħħulu ħajtu 'l dar-raġel?"

Sorieul, miblugħ, wieġeb: "La qtajnihielu għall-mewt, ngħid jien!"

Iżda Le Poittevin fenda mill-ġdid: "Afli nies ċivili ma jiġux iffuċillati; lil dan irridu ngħadduh lill-bojja. Jeħtieġ noħduh l-għassa."

Dehrilna ma kienx hemm fejn wieħed jargumenta iżjed. Ir-raġel inġabar mill-art, u billi ma setax jimxi, tqiegħed fuq tavla ta' mejda għad-disinn, irbatnieh waħda sew u ġarrejnieh jien u Le Poittevin, b'Sorieul jagħlaq il-filliera, armat sa snienu.

Quddiem l-għassa ġie jwaqqafna s-sentinella. Dan bagħat għall-kap tiegħu, li għarafna, u billi ma kienx jgħaddi jum li ma jkunx xhud tal-fares li nagħmlu, tat-tinbix ta' bejnietna, u l-ħmerijiet ma jitwemmnux li noħorġu bihom, kulma għamel daħak u 'l-priġunier m'aċċettahx.

Sorieul baqa' jinsisti: allura s-suldat stedinna ċar u tond biex immorru lura d-dar u ma nagħmlux storbju.

It-truppa reġgħet qabdet triqitha lura u reġgħet daħlet fl-istudju. Jien għamilt mistoqsija: "Il-ħalliel x'se nagħmlu bih?"

Le Poittevin, li beda jħenn għalih, semma li r-raġel bilfors kien qed iħossu għajjien mejjet. Fil-fatt, miżmum ħalqu misdud u marbut fuq it-tavla kif kien, hu kellu bixra ta' wieħed qed imut.

Kien imiss lili nħoss ħniena kbira għalih, ħniena ta' wieħed fis-sakra, u waqt li neħħejtlu l-biċċa ċarruta minn ġo ħalqu, staqsejtu:

"Haw', kif int, povru xwejjaħ?"

Huwa u jokrob qalli: "Ħaqq ismi, ma niflaħx aktar!" Hawn Sorieul beda jġib ruħu qisu missier. Ħelsu mill-irbit kollu, qiegħdu bilqiegħda, kellmu bħal wieħed ta' ġewwa, u biex inġibuh lura f'tiegħu, it-tlieta li aħna qbadna nħejju malajr kemm jista' jkun ponċ ieħor. Il-ħalliel, sielem fil-pultruna tiegħu, qagħad iħares lejna. Xħin tlestiet ix-xarba, għaddejnielu tazza; sa nżommulu rasu konna lesti nagħmlu biex jixrob magħna; u ċekċikna t-tazzi.

Il-priġunier legleg kemm jiflaħ jixrob riġment. Iżda, billi kien qed ifeġġ dawl is-sebħ, hu qam, u bil-kalma kollha qalilna: "Se jkolli nħallikom, għax jeħtieġli nidħol lura d-dar."

Aħna sogħobbina; ridna nżommuh, iżda hu ma riedx jibqa' aktar.

Allura ħadna b'idejn xulxin, u Sorieul, bix-xemgħa tiegħu f'idu wera d-dawl fl-intrata, huwa u jgħolli leħnu: "Ħu ħsieb l-għatba ta' taħt l-arkata tal-bieb ta' barra."

*

Tgħidx kemm daħku ta' madwar il-ħarrief. Hu qam, xegħel il-pipa, u żied jgħid huwa u jieqaf sew fuq saqajh quddiemna:

"L-aktar ħaġa tad-daħk, imma, fl-istorja tiegħi hi li hija minnha."

Maufrigneuse
Gil Blas 21 ta' Ġunju 1882

Noti

1 Raħal fit-trufijiet oċċidentali tal-Foresta ta' Fontainebleau fin-Nofsinhar ta' Pariġi. F'nofs is-seklu dsatax Barbizon sar magħruf għall-*iskola* ta' numru mdaqqas ta' artisti, fosthom Corot, Troyon, Millet u Daubigny, li rribellaw kontra r-Romantiċiżmu tal-ħabba gods u riedu jirritornaw għar-realiżmu u s-sinċerità fl-arti.

2 Ir-referenza hawn hija għall-Ewwel Imperu, jiġifieri dak ta' Napuljun I.

3 Jiġifieri l-armata ta' veterani li magħhom Napuljun rebaħ il-battalji tiegħu, u li l-biċċa l-kbira minnhom tilfu ħajjithom fl-irtirata minn Moska fl-1812.

4 L-innu nazzjonali Franċiż, miktub u mmużikat f'April tal-1792 fi Strasburgu mill-uffiċjal żagħżugħ C. J. Rouget de Lisle.